

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

Հաստատված է
ԵՊՀ գիտական խորհրդի
2017 թ. հոկտեմբերի 12-ի թիվ 1 նիստում

Գիտական խորհրդի նախագահ _____ Ա. Հ. Սիմոնյան

**ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՈՒՄ
ԲԱԿԱԼԱՎՐԻ ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ
ՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԿԱՐԳ**

ԵՐԵՎԱՆ 2017

ԲԱԿԱԼԱՎՐԻ ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՎՈՂ

ՊԱՀԱՆՁՆԵՐ

1. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՑԹՆԵՐ

- 1.1. Բակալավրի ավարտական աշխատանքն ինքնուրույն, տեսական կամ կիրառական նշանակության աշխատանք է, որն արտացոլում է տվյալ մասնագիտության շրջանակներում ուսանողի ձեռք բերած գիտելիքները կիրառելու և մասնագիտական ոլորտին առնչվող խնդիրներ բարձրացնելու ու լուծումներ առաջադրելու հմտությունները:
- 1.2. Բակալավրի ավարտական աշխատանքի կատարումը և հրապարակային պաշտպանությունը բակալավրի կրթական ծրագրի ավարտական պահանջներից են:
- 1.3. Ավարտական աշխատանքը բակալավրի կրթական ծրագրի անհատական և ամփոփիչ բաղադրիչն է, որի պատրաստումը և պաշտպանությունն առկա ուսուցման դեպքում իրականացվում են 8-րդ կիսամյակում, իսկ հեռակա ուսուցման դեպքում՝ 10-րդ կիսամյակում: Բոլոր ուսանողները մինչև 7-րդ (հեռակա ուսուցման դեպքում՝ 9-րդ) կիսամյակի ավարտը պետք է ունենան բակալավրի ավարտական աշխատանքի հրամանագրված թեմաներ և ղեկավարներ: Ավարտական աշխատանքի պատրաստման և պաշտպանության համար բակալավրի կրթական ծրագրում նախատեսվում է 20 կրեդիտ աշխատաժամով:

2. ԲԱԿԱԼԱՎՐԻ ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ

- 2.1. Բակալավրի ավարտական աշխատանքի օրինակելի կառուցվածքը ներկայացված է Աղյուսակ 1-ում:

Աղյուսակ 1. Բակալավրի ավարտական աշխատանքի օրինակելի կառուցվածքը և ներկայացվող պահանջները

Կառուցվածքը	Ներկայացվող պահանջները
<i>Տիտղոսաթերթ</i>	Տիտղոսաթերթը լրացվում է համաձայն Հավելված 1-ում ներկայացված ձևաչափի:
<i>Ստորագրությունների էջ</i>	Բակալավրի ավարտական աշխատանքի տիտղոսաթերթին հաջորդող էջում ստորագրում են ուսանողը, ղեկավարը և ամբիոնի վարիչը (տե՛ս Հավելված 2):
<i>Համառոտագիր</i>	Տրվում են աշխատանքի հայերեն, ռուսերեն և անգլերեն անվանումները, իսկ համառոտագիրը ներկայացվում է այն լեզվով, որով շարադրված է աշխատանքը (0,5-1 էջ):
<i>Բովանդակություն</i>	Ըստ հերթականության ներկայացվում են աշխատանքի բոլոր բաժինները, դրանց համապատասխան էջերը, ինչպես նաև հավելվածները (առկայության դեպքում), որոնք կցվում են աշխատանքին:
<i>Ներածություն</i>	Ներկայացվում են աշխատանքի արդիականությունը, նպատակն ու խնդիրները, ուսումնասիրության օբյեկտը և առարկան, տեսական և/կամ կիրառական նշանակությունը:
<i>Հիմնական մաս</i>	Աշխատանքի հիմնական մասը բաղկացած է գլուխներից և ենթագլուխներից: Այն ներառում է օգտագործված գրականության և ուսումնասիրվող հիմնախնդրի վերլուծությունը, կիրառված մեթոդների և կատարված հետազոտության նկարագրությունը, ուսումնասիրության արդյունքների շարադրումը, վերլուծությունը և ամփոփումը:
<i>Եզրակացություններ</i>	Ներկայացվում են եզրակացությունները, որոնցում ամփոփվում են աշխատանքի արդյունքները:
<i>Օգտագործված գրականության ցանկ</i>	Նշվում է միայն այն գրականությունը, որն օգտագործվել է աշխատանքը շարադրելիս, և որին համապատասխան հղումներ են արված:
<i>Հավելվածներ</i>	Առկայության դեպքում կցվում են աշխատանքին:

3. ԲԱԿԱԼԱՎՐԻ ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ՊԱՀԱՆՁՆԵՐԸ

3.1. Բակալավրի ավարտական աշխատանքը պաշտպանության է ներկայացվում համակարգչային շարվածքով՝ տպագիր, կազմված և էլեկտրոնային տարբերակներով: Թղթի չափսը՝ A4 (210 մմ x 297 մմ), լուսանցքները՝ ձախից 3.0 սմ, աջից՝ 1.5 սմ, վերևից՝ 2.0 սմ և ներքևից՝ 2.5 սմ: Նյութը տպվում է թերթի միայն մեկ երեսին: Տեքստը մուտքագրվում է «Յունիկոդ» (Unicode) կոդավորման համակարգի տառատեսակների կիրառմամբ: Վերնագրերը և տեքստը շարվում են 12 pt տառաչափով, միջտողային հեռավորությունը՝ 1.5: Գլուխների վերնագրերը գրվում են թավ (bold) և գլխատառերով: Յուրաքանչյուր գլուխ սկսվում է նոր էջից: Պարբերությունները հավասարեցվում են երկու կողմերից, սկսվում են 1 սմ խորքից: Աշխատանքի բոլոր էջերը, ներառյալ հավելվածները, համարակալվում են ներքևում՝ կենտրոնում: Համարակալումը սկսվում է բովանդակությունից, որը համարվում է 4-րդ էջ:

3.2. Աշխատանքում առկա աղյուսակները, նկարներն ու գծապատկերները, հավելվածները և այլն համարակալվում են, և դրանց տրվում են անվանումներ (անհրաժեշտության դեպքում տրվում են նաև ծանոթագրություններ): Նկարների, գծապատկերների, գծագրերի անվանումները, նշանակումների բացատրությունները գրվում են դրանց ներքևում, մեջտեղում՝ 10 pt տառաչափով: Աղյուսակների անվանումները գրվում են դրանց վերևում, իսկ հավելվածներինը՝ նոր էջի վերին աջ անկյունում:

3.3. Աշխատանքի վերջում տրվում է օգտագործված գրականության ցանկը, որը ներկայացվում է բնագրի լեզվով: Նախ նշվում են հեղինակ(ներ)ի ազգանուն(ներ)ը և անվան սկզբնատառ(եր)ը, այնուհետև նյութի՝ գրքի կամ հոդվածի ամբողջական անվանումը, ամսագրի լրիվ կամ ընդունված կրճատ անվանումը, հրատարակման վայրը, հրատարակչությունը, հրատարակման թվականը, հատորի և թողարկման համարները, հերթական համարը, էջերը կամ գրքի էջերի քանակը: Համացանցում տեղադրված նյութերի դեպքում կիրառվում են նույն սկզբունք-

ները՝ վերջում նշելով համապատասխան նյութի հղման հասցեն և ծանոթանալու ամսաթիվը (օրինակ, ... // URL: <http://www.info...>, 14.02.2017):

3.4. Հղումները տեքստում տրվում են ուղղանկյուն փակագծերում՝ ըստ գրականության ցանկում ներկայացված կարգային համարի ([1], [2-5], [3, 7, 9-11], [3, էջ 15], [7, էջ 5-9]) կամ նշելով հեղինակի ազգանունը և հրատարակման տարեթիվը (Պողոսյան, 2015; Պետրոսյան և այլք, 2010), կամ տողատակում, ինչպես ներկայացվում է օրինակում¹:

3.5. Բակալավրի ավարտական աշխատանքի շարադրանքի նվազագույն և առավելագույն ծավալները սահմանում է ֆակուլտետի (կենտրոնի, ինստիտուտի) գիտական խորհուրդը՝ ելնելով տվյալ մասնագիտության առանձնահատկություններից:

4. ԲԱԿԱԼԱՎՐԻ ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄԸ ԵՎ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

4.1. Բակալավրի ավարտական աշխատանքի պատրաստումը և պաշտպանությունն իրականացվում են ԵՊՀ առկա և հեռակա ուսուցման համակարգերի համար սահմանված ուսումնական գործընթացի կազմակերպման ժամանակացույցի համաձայն՝ համապատասխանաբար ավարտական 8-րդ և 10-րդ կիսամյակներում (տե՛ս Աղյուսակ 2):

4.2. Բակալավրի ավարտական աշխատանքի պատրաստման աշխատանքները կատարվում են ղեկավարի խորհրդատվությամբ և վերահսկողությամբ:

Ղեկավարի պարտականություններն են .

ա) բակալավրի ավարտական աշխատանքի առաջադրանքի կազմում,

բ) աշխատանքի կատարման աշխատանքային պլանի (ժամանակացույցի) կազմում և դրա իրականացման վերահսկողություն,

---

¹ Ասլանյան Լ., Ալավերդյան Ռ., Լուսի բևեռացումը և նրա հետազոտումը: Ուս. ձեռնարկ, Երևան, ԵՊՀ հրատ., 2014թ., էջ 53:

- գ) թեմայի վերաբերյալ գրականության և այլ աղբյուրների ընտրության և օգտագործման համար առաջարկություններ կամ խորհրդատվություն,
- դ) խորհրդատվություն ուսանողին՝ բակալավրի ավարտական աշխատանքի կատարմանն առնչվող հարցերում՝ համաձայն խորհրդատվությունների համար ուսումնական ստորաբաժանման կողմից սահմանված կիսամյակային ժամանակացույցի,
- ե) ծանուցում ուսանողին՝ սույն կարգի դրույթների, պահանջների և գնահատման չափանիշների ու չափորոշիչների վերաբերյալ,
- զ) խորհրդատվություն (օգնություն) ուսանողին՝ ելույթի պատրաստման և պաշտպանության համար անհրաժեշտ ցուցադրական նյութերի ընտրության հարցում,
- է) աշխատանքի վերաբերյալ ղեկավարի գրավոր կարծիքի կազմում:

4.3. Ղեկավարի կարծիքում արտացոլվում են .

- ա) աշխատանքի արդիականությունը և կարևորությունը,
- բ) ուսանողի՝ ինքնուրույն աշխատելու, տվյալներ մշակելու և եզրակացություններ անելու կարողությունը,
- գ) գործնական առաջարկությունների առկայությունը,
- դ) կատարված աշխատանքի դրական կողմերը և թերությունները,
- ե) աշխատանքի ձևավորման համապատասխանությունը սույն կարգի պահանջներին,
- զ) երաշխավորություն աշխատանքի հրապարակային պաշտպանության համար:

4.4. Բակալավրի ավարտական աշխատանքի նախապաշտպանությունն իրականացվում է մասնագիտացնող ուսումնական ստորաբաժանումում (միջամբիոնային հանձնախմբում)՝ ստորաբաժանման և բակալավրի կրթական ծրագրի ղե-

կավարների, ինչպես նաև ուսանողի ավարտական աշխատանքի ղեկավարի մասնակցությամբ:

- 4.5. Աշխատանքի նախապաշտպանության ընթացքում գրագողության² հայտնաբերման դեպքում կազմվում է համապատասխան արձանագրություն, որը ներկայացվում է ամփոփիչ ատեստավորման հանձնաժողովին:
- 4.6. Հրապարակային պաշտպանության ժամանակ գրագողության հայտնաբերման դեպքում աշխատանքը գնահատվում է «անբավարար»:
- 4.7. Բակալավրի ավարտական աշխատանքի հրապարակային պաշտպանությունն իրականացվում է համաձայն ՀՀ ԿԳ նախարարության կողմից հաստատված կարգի³:

---

² «Ուրիշի ստեղծագործությունից մտքեր, հատվածներ քաղելը առանց դրանց ստեղծագործական վերամշակման և առանց ձեռքբերման սկզբնաղբյուրի նշման և որպես իրենը ներկայացնելը կամ ստեղծագործությունն ամբողջությամբ իր անունով ներկայացնելը համարվում է գրագողություն», ՀՀ օրենքը հեղինակային իրավունքի և հարակից իրավունքների մասին, գլուխ 5, հոդված 65, 4-րդ կետ (ընդունվել է 15.06.2006):

³ «ՀՀ բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների շրջանավարտների ամփոփիչ ատեստավորման անցկացման կարգ»՝ հաստատված ՀՀ ԿԳ նախարարի 2011 թ. հոկտեմբերի 31-ի N 1197-Ն հրամանով:

Աղյուսակ 2. Բակալավրի ավարտական աշխատանքի պատրաստման և պաշտպանության ժամանակացույց

Գործողություն	Վերջնաժամկետ
Բակալավրի ավարտական աշխատանքի թեմայի ընտրություն և հաստատում, ղեկավարի նշանակում և հրամանագրում	7-րդ (հեռակա՝ 9-րդ) կիսամյակի ավարտ
Աշխատանքի առաջադրանքի և վերջինիս կատարման աշխատանքային պլանի (ժամանակացույցի) կազմում, գրականության վերլուծություն/մշակում	Ավարտական կիսամյակ՝ փետրվար
Աշխատանքի կատարում և արդյունքների վերլուծություն, աշխատանքի ներկայացում և քննարկում ուսումնական ստորաբաժանում, որոնց հիման վրա իրականացվում է աշխատանքի կատարման առաջընթացի միջանկյալ ստուգում	Ավարտական կիսամյակ՝ մարտի վերջ
Աշխատանքի արդյունքների ամփոփում, աշխատանքի հանձնում՝ ծրագիրն իրականացնող ուսումնական ստորաբաժանում	Ավարտական կիսամյակ՝ պաշտպանությունից առնվազն 3 շաբաթ առաջ
Ղեկավարի կարծիքի ներկայացում, աշխատանքի նախապաշտպանություն: Էական դիտողությունների առկայության դեպքում՝ աշխատանքի լրամշակում և ներկայացում ուսումնական ստորաբաժանում մեկ շաբաթվա ընթացքում	Ավարտական կիսամյակ, պաշտպանությունից առնվազն 2 շաբաթ առաջ
Ուսումնական ստորաբաժանման կողմից աշխատանքի գրախոսության կազմակերպում (տե՛ս Հավելված 3)	Ավարտական կիսամյակ, գրախոսականի ներկայացում ուսումնական ստորաբաժանում պաշտպանությունից առնվազն 5 օր առաջ
Բակալավրի ավարտական աշխատանքի հրապարակային պաշտպանություն ամփոփիչ ատեստավորման հանձնաժողովի նիստում:	8-րդ (հեռակա ուսուցման դեպքում՝ 10-րդ) կիսամյակի ավարտ ⁴

⁴ Բակալավրի ավարտական աշխատանքի հրապարակային պաշտպանության ժամկետները սահմանվում են ԵՊՀ ուսումնական գործընթացի կազմակերպման ժամանակացույցով:

5. ԲԱԿԱԼԱՎՐԻ ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ

5.1. Բակալավրի ավարտական աշխատանքի գնահատումն իրականացվում է 20 միավորանոց սանդղակով՝ համաձայն սահմանված չափանիշների և դրանց համապատասխան չափորոշիչների (տե՛ս Աղյուսակ 3):

Աղյուսակ 3. Բակլավրի ավարտական աշխատանքի գնահատման չափանիշները, չափորոշիչները և հատկացվող միավորները

Ուսանողի ազգանուն, անուն, հայրանուն _____

Աշխատանքի թեման _____

Հանձնաժողովի անդամ՝ գիտ. աստ., կոչում, ազգանուն, անուն _____

Գնահատման չափանիշ/ առավելագույն միավոր	Չափորոշիչ	Հատկացվող միավոր	Ընդհանուր միավոր
1. Աշխատանքի արդիականության հիմնավորումը և գրականության վերլուծությունը <i>Առավելագույնը՝ 2 միավոր</i>	1.1. Հիմնավորված է աշխատանքի արդիականությունը, սահմանված են աշխատանքի նպատակը և խնդիրները: Կատարված է թեմային առնչվող գրականության վերլուծություն	☐ - 2 ☐ - 1 ☐ - 0	
2. Աշխատանքի կատարումը և արդյունքները <i>Առավելագույնը՝ 6 միավոր</i>	2.1. Աշխատանքը կատարված է ինքնուրույն՝ դրված խնդիրներին համապատասխան	☐ - 2 ☐ - 1 ☐ - 0	
2.2. Ստացված արդյունքները հիմնավորված են և առաջադրում են դրված խնդիրների տեսական կամ կիրառական լուծումներ	☐ - 2 ☐ - 1 ☐ - 0		
2.3. Կատարված է արդյունքների վերլուծություն, և արված են համապատասխան եզրակացություններ	☐ - 2 ☐ - 1 ☐ - 0		

3. Աշխատանքի շարադրումը և ձևավորումը <i>Առավելագույնը՝ 4 միավոր</i>	3.1. Աշխատանքը շարադրված է հստակ, գրագետ և տրամաբանված: Աշխատանքի գլուխների և ենթագլուխների բաժանումը և անվանումները համապատասխանում են բովանդակությանը	☐ - 2 ☐ - 1 ☐ - 0	
	3.2. Աշխատանքը ձևավորված է ըստ տրված տեխնիկական պահանջների: Առկա են աշխատանքի արդյունքները հիմնավորող տվյալները (օրինակ՝ աղյուսակներ, նկարներ, սխեմաներ, մեջբերումներ և այլն)	☐ - 2 ☐ - 1 ☐ - 0	
4. Աշխատանքի հրապարակային պաշտպանությունը <i>Առավելագույնը՝ 8 միավոր</i>	4.1. Ձեկույցում հիմնավորվում են աշխատանքի արդիականությունը, նպատակը և խնդիրները, ներկայացվում են աշխատանքի բովանդակությունը, արդյունքները և եզրակացությունները	☐ - 2 ☐ - 1 ☐ - 0	
	4.2. Ձեկույցը հստակ է և հետևողական, զեկուցողը կարողանում է փոխկապակցված ներկայացնել և բացատրել կատարված աշխատանքը, հիմնավորել արդյունքները	☐ - 2 ☐ - 1 ☐ - 0	
	4.3. Հարցերին և դիտողություններին զեկուցողը տալիս է հիմնավորված և սպառիչ պատասխաններ	☐ - 2 ☐ - 1 ☐ - 0	
	4.4. Ցուցադրական նյութն արտացոլում և պարզաբանում է աշխատանքի հիմնական բովանդակությունը	☐ - 2 ☐ - 1 ☐ - 0	
Արդյունաբար առավելագույն միավորը՝ 20			

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ *[16 pt, Bold]*

ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ *[14 pt, Bold]*

(ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՍՏՈՐԱԲԱԺԱՆՈՒՄ) *[14 pt, Bold]*

ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ *[14 pt, Bold]*

ԱԶԳԱՆՈՒՆ ԱՆՈՒՆ ՀԱՅՐԱՆՈՒՆ *[18 pt, Bold]*

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ *[30 pt, Bold]*

ԹԵՄԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ *[18 pt, Bold]*

« _____ » *մասնագիտությամբ*

_____ *բակալավրի որակավորման*

աստիճանի հայցման համար [14, Bold, Italic]

Ուսանող՝ _____ [13 pt, Bold, Italic]
ստորագրություն

ազգանուն, անուն

Ղեկավար՝ _____ [13 pt, Bold, Italic]
ստորագրություն

գիտ. աստիճան, կոչում, ազգանուն, անուն

«Թույլատրելի պաշտպանության»

Ամբիոնի վարիչ՝ _____ [13 pt, Bold, Italic]
ստորագրություն

գիտ. աստիճան, կոչում, ազգանուն, անուն

« _____ » 20__ թ.

ԿԱՐԾԻՔ

ԵՊՀ _____ ֆակուլտետի բակալավրիատի ուսանող

_____ի

(ազգանուն, անուն, հայրանուն)

(թեմայի անվանումը)

ավարտական աշխատանքի վերաբերյալ⁵

1. Աշխատանքի արդիականության հիմնավորումը և գրականության վերլուծությունը

---

2. Աշխատանքի կատարումը և արդյունքները

---

3. Աշխատանքի շարադրումը և ձևավորումը

---

⁵ Գրախոսը նախապես պետք է ծանոթ լինի սույն կարգում սահմանված բակալավրի ավարտական աշխատանքի գնահատման չափանիշներին:

4. Դիտողություններ

---

5. Եզրակացություն (աշխատանքը բավարարում է/չի բավարարում բակալավրի ավարտական աշխատանքին ներկայացվող պահանջները, հեղինակն արժանի է/արժանի չէ տվյալ մասնագիտությամբ բակալավրի որակավորման աստիճանի շնորհմանը)

Գրախոս՝

(ազգանուն, անուն, հայրանուն)

(գիտական աստիճան և կոչում)

(աշխատանքի վայրը, պաշտոնը)

Ստորագրություն _____

«___» _____ 20__ թ.